

deratis oculis jam fruitur beata conjuncta Trinitati! O plaudant jam renati! O jubilum quo jubilat, mater nato unita! O quam præclara rutilat duplicibus vestita, translator non sic ventilat, fides allegat ita quod regnet jam cum Deo! Ave, Maria, gratia plena; tecum sit Deus. Corruptionis nostræ quam somniat Judæus. Tabescat in fallacia seductor Saddu-

caeus: nam vere surrexisti. O dulcis mater Christi- reorum miserere! Ave, Maria, mater gratiæ, mundi regina, mater misericordiæ, salva nos a ruina, fons vitæ, vena veniæ, venire tunc festina cum morti appropinquamus, ut tecum valeamus perpetue gaudere. Amen.

QUOMODO CHRISTUS PONITUR IN SIGNUM POPULORUM.

Radix Jesse qui stat in signum populorum (Isa. B xi). Quis sit iste qui stat in signum populorum, quem gentes deprecabuntur, cujus jam quidem sepulcrum est gloriosum, nemo vestrum ignorat. Quis enim alius est cujus sepulcrum est gloriosum, nisi quem oportuit pati et resurgere a mortuis, et ita intrare in gloriam suam (*Luc. xxiv*), ut in hunc modum fieret sepulcrum ejus gloriosum? Quia mortuus mortis auctorem spoliavit, quod mors ejus mortem superavit, quod resurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur (*Rom. vi*), fecit sepulcrum ejus gloriosum. Tanta enim gloria sepulti sepulcrum ejus gloriosum reddidit, vel quis alius est quem gentes deprecantur, nisi ille de quo scriptum est: *Et adorabunt eum omnes reges, omnes gentes servient ei (Psal. lxxi)*. Qui habet scriptum in vestimento et in femore: Rex regum et Dominus dominantium! (*Apoc. xvi*.) Et juste quidem ei omnes gentes deserviunt vel deprecantur, cui data est omnis potestas in caelo et in terra (*Matth. xxviii*), in tantum ut merito ei flectatur omne genu caelestium, terrestrium et infernorum (*Philip. ii*). Et quem alium dicimus stare in signum populorum, nisi qui positus est in ruinam et in resurrectionem multorum, et in signum cui contradicetur? (*Luc. n*.) De hoc signo iterum scribitur:

Levabit signum in nationes, et congregabit profugos Israel, et dispersos Juda colliget, ex quatuor plagis terræ (Isa. xi). Modum levationis audis, cum legis: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, sic oportet exaltari Filium hominis (Joan. iii)*. Audis modum; attende et fructum. Levatur serpens in altum qui daret aspicientibus remedium. Levatur serpens venens qui venenum non haberet, sed destrueret; qui venenum non inferret, sed auferret. Tali profecto signo primi parentes nostri, tali profecto omnes eorum posteri signo opus habebant, ut esset ad quod per devotionem aspicerent, et sententiam mortis evaderent quam ex veneno serpentinae sibilationis ab antiquo contraxerant, et quotidie contrahere non cessant. Utinam Judæi, utinam Judaizantes nostri attendant et intelligant, retractent et recogitent hoc signum quale, quam sublime, quam insigne oporteat esse, si in hoc positum est ut possit profugos Israel, et dispersos

Juda a quatuor plagis terræ colligere! Vere oportet esse sublime, ut possit omnium aspectibus patere, alioquin nec scire poterunt quo debeant currere. Vere oportet esse insigne, et omnino mirabile, quo possit cujusdam quasi miraculi novitate omnium aspectus in seipsum convertere, et omnium undique concursus in sui admirationem attrahere. Nunquid forte levabitur hoc signum in montem magnum et altum, ut sic pateat aspectibus omnium? Sed ubi, quæso, poterit ejus magnitudinis mons inveniri qui possit ab omnibus, et ab omni parte terrarum videri? An forte mons domus Domini in hoc ipsum elevabitur supra verticem montium? Sed si sic est, oportet ut mons iste quisquis est tangat, imò transcendat altitudinem nubium. Si omnino sic est, merito quærit Propheta, et dicit: *Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto ejus? (Psal. xxiii)*. Sed si hoc de quo loquimur signum elevetur usque in caelum, nunquid vel sic poterit patere aspectibus omnium, nisi fuerit præcipua quadam mirandæ claritatis novitate perspicuum? Audeo et dico, nisi hoc signum sit solis hujus luce insignius, præcelsius atque præclarus, nulla ratione videbitur posse concursus omnium, ut dictum est, in sui admirationem provocare. Nunquid ergo faciet Dominus novum super terram? Nunquid solem novum qui possit illuminare omnem hominem venientem in hunc mundum, ita ut veraciter dicere possit ille qui stat in signum populorum: *Ego sum lux mundi? (Joan. viii)*. Vide ne forte hæc lux sit lux illa quam designare voluit qui dixit: *Habitantibus in regione umbræ mortis lux orta est eis (Isa. ix)*. Bona lux, et vere desiderabilis, si veraciter expellit, non dicam tenebras noctis, non dicam umbram caliginis, sed umbram mortis. Certe lux ista visibilis charitatis hujus solis nihil tale facere solet, nil simile facere valet. Vere necessarium erat eis qui in tenebris et in umbra mortis sedebant tale signum accipere; vere fuit dignum Patrem misericordiarum tale signum dare quod etiam umbram mortis de sinibus nostris paulatim exterminaret, ita ut nullum tandem aliquando mortis vestigium apud nos remaneret, in tantum ut ille qui stat in signum populorum veraciter dicere posset:

O mors, ero mors tua! (Ose. xiii.) Sed quæ, quæso, A erit lux ista quæ tenebras mortis expellere possit, nisi illa quam Propheta describit, cum dicit: *Exortum est in tenebris lumen rectis: misericors, et miserator, et justus* (Psal. cxl). De ortu hujus luminis alio loco legis: *Veritas de terra orta est* (Psal. lxxxiv). De terra sane nostræ humanitatis, de illius propagatione cui dictum est: *Terra es et in terram ibis* (Gen. iii), nascitur lumen rectis, verbum et sapientia Patris. Nascitur, inquam, veritas de terra Christus Dei virtus, Christus Dei sapientia, etc., sapientia de carne humana. Deus Dei Filius de Virgine Maria, et fieret nobis Emmanuel, et esset nobiscum Deus: *Ecce, inquit, virgo concipiet, et pariet filium, et vocabitur nomen ejus Emmanuel* (Isa. vii), hoc est illud signum quod Dominus promisit et exhibuit. O signum singulare, o signum desiderabile, et ad quod digne debeant omnes pari voto concurrere, signum sane mirabile, et quale decuit Dominum majestatis dare! *Propter hoc, inquit, dabit Dominus ipse vobis signum* (ibid.): hoc utique est signum, hoc absque ulla contradictione quod veraciter possit veros Israelitas a quatuor plagis terræ colligere et veros Dei filios qui dispersi erant in unum congregare. Ad hoc sane signum datur, et ad hoc sane signum hoc elevatur, prius in patibulum, postmodum in cælum, prius in patibulum crucis, postea ad dexteram Patris, et hujus rei testis fidelis: *Ecce, inquit, video cælos apertos, et Jesum stantem a dextris virtutis Dei* (Act. vii). Ecce ubi usque hodie Emmanuel noster, radix Jesse, erectus est in signum, et stat in signum populorum. Sed quale, inquit, signum, vel cujus rei signum? Audi, Judææ, hoc ne tibi videtur signum satis grande, satisque mirabile, quod virgo concipiet, virgo pariet, et talem filium qui sit nobiscum Deus, et quid hoc signo mirabilis? Sed cujus rei, inquis? Certe magnæ illius promissionis quam propheta paulo superius mystice designabat, cum de ea quæ in medio terræ derelicta erat prophetando dicebat: *Semen sanctum erit id quod steterit in ea* (Isa vi). Vere magnæ, vere mirandæ rei signum esse debuit et potuit semen quod virgo concepit, quod virgo peperit. Merito signum sanctitatis fuit semen quod virginis sanctitatem non abstulit, sed auxit, quod matris integritatem non minuit, sed sacravit: *Semen, inquit, sanctum erit quod steterit in ea*. Hujus sane futuræ sanctitatis modum exprimit nobis qui stat in signum populorum: *In resurrectione, inquit, non nubent neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei* (Matth. xxii). Si ergo futuri sunt angelicæ sanctitatis, cur non et angelicæ felicitatis? Sed quomodo sicut angeli in cælo, si similes in uno, dissimiles in altero. Sed æquitatis ratio non sinit similes in sanctimonia, dissimiles fore in gloria. Si tales futuri sunt, merito in ostensionem erunt. Et erunt in ostensionem sicut terebinthus, et sicut quercus quæ expandit ramos suos. Scimus quia ejusmodi arbores gratiam foliorum et viriditatis quam per-

dunt in hieme, recuperare solent, superveniente aestate. Datur ergo nobis spes integræ reparationis in omnibus quæ perdidimus sub tempore hujus hiemis. Quidquid tulit flatus aquilonis, totum recuperabimus sub æstate futuræ regenerationis. Quidquid infecit sibilus serpentis, totum reformabit semen mulieris. De quo Dominus ad serpentem: *Inimicitias, inquit, ponam inter te et mulierem, inter semen tuum et semen illius* (Gen. iii). Denique quidquid amisimus ex suggestione diaboli, totum reintegrabit nobis gratia Mediatoris nostri, in tantum ut sit omnibus mirabile quomodo de tanta miseria potuerit homo ad tantam gloriam assurgere: *Erit, inquit, in ostensionem, sicut terebinthus, et sicut quercus quæ expandit ramos suos* (Isa. vi). Erit itaque homo angelis utique in ostensionem, angelorum Domino in ostentationem. Glorietur enim apud Patrem suum coram angelis suis de meritis nostris, et fructu sui laboris. Vis modum ostensionis audire? *Omnia qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo* (Matth. x). Grandis honor. Et erit in ostensionem sicut quercus quæ expandit ramos suos. Ecce unde ostensio. De expansione ramorum. Expansio ramorum dilatatio meritorum. Dilatemini, fratres, in charitate, ut et digna sit quæ debeat esse in ostensione. Magna dilatatio charitatis, quæ se usque ad inimicos extendit, quæ latitudinis suæ sinu omnes includit. Magna dilatatio charitatis, omnia arbitrari ut stercora, et Christum lucrifacias. Magna dilatatio charitatis, quemlibet nostrum abnegare seipsum, tollere crucem suam et Christum sequi. Hæc profecto, hæc utique sunt quæ non immerito in ostensionem erunt. Multum ergo dilatetur in opere, ut multum dilatari debeamus in retributione. Sane secundum dilatationem meritorum, erit et dilatatio præmiorum. Quid homo non facere debeat, ut illud recuperare valeat quod jam in paradiso perdidit? Sed quid illud dicimus quod accedente ætatis tempore quercus solent ramos suos longius extendere, multipliciter dilatare, firmius roborare, ita ut sint et numero plures et proceritate majores et robore fortiores. Nunquid et nos ex hac Domini promissione debemus tale aliquid expectare? Absque D dubio. Peramplius enim atque perfectius erit multo quod recuperabimus in cælo, quam quod perdidimus in paradiso. In paradiso erat posse peccare et posse non peccare; in cælo erit omnino peccare non posse. In paradiso erat posse mori et posse non mori; in cælo erit nunquam posse mori. In paradiso erat posse impugnari, et posse non expugnari; in cælo erit nec posse impugnari. Ecce quomodo tandem aliquando homo ramos totius honoris et gratiæ supra primæ possibilitatis modum extendit. Quid ultra antiquæ conditionis jura dignitatis suæ magnitudine excrescit. Quis hoc utquam crederet? Quis credere potuisset quod putredo et vermis de tanta ignominia ad tantam gloriam quandoque assurgeret, nisi signum acciperet et tale qui-

dem quod ad tantæ dignationis mysterium digne A nem propheta signum supponit, et quod vere a sufficiat. Ad tantæ igitur promissionis certitudi- fidei nostræ securitatem sufficere possit.

IN VISIONEM EZECHIELIS.

PROLOGUS.

Animalium et rotarum litteralis explicatio.

Multis divinæ Scripturæ multo amplius dulcescunt, quando congruum in eis aliquem secundum litteram intellectum percipere possunt. Et tunc, ut eis videtur, spiritualis intelligentiæ structura firmitus statuitur quando in historici sensus solido apte fundatur. Supervacuum enim et inane quis possit solidum aliquid fundare, vel firmiter statuere? Cum enim mystici sensus ex earum congrua rerum similitudine eruantur atque formentur, quæ in littera proponuntur, quomodo nos ad spiritualem intelligentiam instruat in his duntaxat locis, ubi ipsa sibi expugnat, vel nihil nisi frivolum resonat? Scandalizantur itaque sæpe potius quam ædificentur, qui ejusmodi sunt, cum hujusmodi Scripturarum loca incurrunt. Econtra autem antiqui Patres libenter accipiebant cum in hujusmodi Scripturarum loca inciderent, quæ juxta litteram stare non poterant. Ex his namque quosdam, quæ Scripturam sanctam recipiebant, sensus tamen allegoricos subsannabant, ex his, inquam, absurdis litteræ locis compellebant ad spiritalem intelligentiam confugere, cum negare non auderent Spiritum sanctum in quantalibet fatuitate litteræ nihil inaniter scripsisse. Hinc contigisse arbitror, ut litteræ expositionem in obscurioribus quibusdam locis antiqui Patres tacite præterirent, vel paulo negligentius tractarent, qui si plenius insisterent multo perfectius procul dubio, quam aliquis ex modernis id potuissent. Sed nec illud tacite prætereo, quod quidam quasi ob reverentiam Patrum nolunt ab illis omnia attendere, ut videantur aliquid ultra majores præsumere. Sed inertæ suæ ejusmodi velamen habentes, otio torpent et aliorum industriam in veritatis investigatione et inventionem derident, subsannant, exsufflant. Sed qui habitat in cœlis irridebit eos, et Dominus subsannabit eos. Nos autem a Patribus pertractata cum omni aviditate suscipiamus, et ab ipsis omnia cum omni alacritate perquiramus, et sagaciter inventa cum omni liberalitate in commune proferamus, ut impleatur quod scriptum est: *Pertransibunt plurimi, et multiplex erit scientia* (Dan. xii). Ecce mirabilem illam visionem de cœlestibus animalibus, quam propheta Ezechiel vidit, B. Gregorius, secundum mysticam intelligentiam, exponit. Sed quomodo ad litteram stare valeat, non dicit. De secunda visione dicit, quod juxta litteram stare non possit. Et hoc quidem verum, sed secundum eam acceptionem, quam ipse ibi assignavit; nam si eandem de qua hoc dicit litteram velimus

secundum aliam acceptionem discutere, fortassis, etiam juxta historicum sensum, ex ipsa poterimus congruum intellectum eruere. Certe, idem in eadem Ezechielis expositione dicit, plerumque in sacro eloquio ideo aliquid obscure dicitur, ut, dispensante mirabiliter Deo, multipliciter exponatur. Multiplex itaque sacræ Scripturæ expositio nunquam respuitur, in quantum rationi consentire, vel utilitati deservire videtur. In quantum ergo quisque in hoc gratiam accepit, nemo dubitet cum omni diligentia quærere ea quæ præcedentium Patrum sagacitas, vel ex industria præterit, vel magis necessariorum occupatione implicata explicare non potuit. Dico itaque libenter quod mihi videtur de illa prophetica visione: nam fortassis hæc nostra qualiscunque expositio (et si non possit alienæ solertiæ satisfacere) poterit forte aliorum in hoc ipsum diligentiam, et quærendi studium nonnihil adjuvare.

Ecce de animalibus dicitur (*Ezech. i*): *Similitudo hominis erat in eis*. Hæc profecto hominis similitudo, quantum ad litteram pertinet, ex parte erat, et ex parte non erat, sicut subjuncta declarant. Ex parte erat, quia faciem et manus hominis habebant; et item ex parte non erat, quia pennas et pedes vitulinos, et plures facies habebant, unde et de eis additur: *Quatuor facies uni, et quatuor pennæ uni*. Si cœlestia animalia quatuor facies, et per quatuor partes habent, ergo contra terrestrium naturam sub eodem momento in omnem partem videre valent. Et *pedes eorum pedes recti*. Rectos pedes oportebat habere, ut possent in omnem partem, sicut ex sequentibus colligitur, sine ulla corporis conversione incedere: *Et planta pedis eorum quasi planta pedis vituli*. Vitulinam plantam dicta animalia habere describuntur, ut non ex industria, velut hominum, sed naturaliter munita intelligantur. Ut autem possent pari modo in omnem partem incedere, oportebat formam pedum vitulinam similitudinem nonnulla ex parte excedere. In hoc autem quod dicitur, quia *scintillæ* erant in eis, vel potius ex eis quasi *aris candentis*, ostenditur quod facies igneas habebant quæ ardentes scintillas spargebant. Et *facies et pennas per quatuor partes habebant*. Certe si, ut superius dictum est, quatuor facies habebant; si eas, ut hic dicitur, per quatuor partes habebant, oportet ut in singulis partibus (quantum ad litteram spectat) nonnisi solam haberent. Quatuor autem pennas habebant, ut æque quocunque versi quaquaversum volare potuissent.

Notandum quod quatuor facies, quatuor pennas,